

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbirer

Jugoslavia og demokratiene

Det er en stor skamplott på vår vestlige verden at EF og USA ikke har grepet militært inn for å stanse den uhyrlige borgerkrigen i det tidligere Jugoslavia. Hadde man på et tidlig tidspunkt grepet inn overfor den serbiske aggresjonen, ville oppgaven ha vært noenlunde overkommelig. Fordi man ikke gjorde det, er situasjonen blitt uhyre komplisert og oppgaven mange ganger vanskeligere.

Stadig flere innser at det her er gjort en katastrofal feil. En av dem som nå reflekterer over hvorfor dette har utviklet seg så skjævt, er professor Bent Hagtvet ved Christian Michelsens Institutt i Bergen. I et intervju med Aftenposten 27. juni sier han bl.a.: "Man kan spørre seg hvorfor ingen vil dø for demokratiet mens de marsjerer på diktatorenes ordre. Antagelig skyldes det at demokratiet er en styreform for temperamenter på lavbluss - demokratiet krever kompromiss og misjonerer ikke om begrepet "vi og de"."

Hva Hagtvet sikkert vet, men ikke sier, er at demokratiets svakeste side er politikernes frykt for å ta upopulære avgjørelser om de er aldri så nødvendige. Det er demokratiske politikere i dette tilfelle frykter, er at en del av deres egne lands soldater skal stryke med, og at det vil resultere i sterkt negative reaksjoner i befolkningen. Det disse folk ikke forstår, er at de fleste mennesker har respekt for handlekraft. Om det var tatt beslutninger om militær invasjon i Jugoslavia, ville det ikke ha forundret meg det minste om det hadde meldt seg et betydelig og kanskje til og med tilstrekkelig antall frivillige. Hva mange diktatorer har forstått, men ikke de demokratiske politikere, er at om man innbyr til oppslutning om en tilstrekkelig storstilt og positiv oppgave, vil det alltid være mange mennesker som er villig til å gå inn for den. Men det er vel fåfengt å håpe på at våre politikere skal innse dette og operere med større handlekraft og sivilkurasje i fremtiden.

Opprydding i Italia

Det korrupte og svært betente politiske establishment i Italia har fått flere skudd for baugen og er i ferd med å miste sin makt. Et av de store nederlag for de etablerte var at folket gikk inn for å gå over fra forholdstallsvalg til flertallsvalg. Hva er så egentlig betydningen av dette? Jo, under et forholdstallsvalgssystem har folket så godt som ingen innflytelse over hvem som skal velges til politiske verv. Det er partiapparatene som tar hele avgjørelsen. Ved flertallsvalg velger man i enmannskretser, og den person som får flest stemmer, er valgt. Hvis ingen får rent flertall, har man i noen land omvalg mellom de to kandidater som fikk flest stemmer. I alle tilfeller vil det i langt større grad enn ved forholdstallsvalg bli personen man stemmer på. Vedkommendes personlige egenskaper og integritet blir ganske annerledes avgjørende, og folket får anledning til å kvitte seg med korrupte, tvilsomme og udyktige politikere. Som det tidligere er gitt uttrykk for i "Folk og Land", er det verdt å overveie om vi også her i Norge bør gå tilbake til flertallsvalg og enmannskretser.

Et annet interessant fenomen i Italia, er det nyoppdannede nord-italienske separatistpartiet som arbeider for et begrenset selvstyre for den nordlige delen av landet. I lokale valg nylig gjorde dette partiet det svært godt. I Nord-Italias største og viktigste by, Milano, fikk man til og med rent flertall og overtar dermed ledelsen av byen. En viktig grunn for partiets fremgang er utvilsomt dets vilje til å bekjempe korrupsjon og mafiavirksomhet, men det er også uttrykk for de sterke motsetninger mellom nord og sør i Italia. Den nordlige delen subsidierer i høy grad de fattige distriktene i sør, og det er man i nord bare så måtelig begeistret for. Man mener at forskjellen i velstand slett ikke er naturgitt, men at søralienerne mangler det initiativ og den innsatsvilje som skal til for å bringe Sør-Italia opp på et nivå som tilsvarer områdene i nord. Det som muligens er realiteten i dette er at nord- og sør-italienerne i virkeligheten er to forskjellige folkeslag. Det skal man ikke ha vært mange ganger i Italia for å konstatere. Både utvendig og innvendig er forskjellen betydelig.

Vitenskap på avveier

Av Ægir

Det finnes alltid noen mennesker som elsker å "skite i eget reir" og rakke ned på sitt eget. En mann som gjør det på prinsipielt grunnlag, er sosialantropologen Thomas Hylland Eriksen. Han har gitt ut en seksstidig pamflett under tittelen "Kulturterrorismen", der han dømmer alle forestillinger om kulturtilhørighet og kulturfellesskap nedenom og hjem. Følgende er sitat fra heftet: "Det er få vrangforestillinger som har skapt større elendighet i vår tid enn idéen om at ethvert folk skal styre seg selv, og verre vil det bli om den etniske tankegangen skal fortsette å herje i en verden hvor nesten alle tenkelige grenser er gjennomhullet av migrasjoner og annen kommunikasjon over landegrensene. Det skal ganske mange deportasjoner og innvandringsstopper, massakrer, autoritær misjonering og statlig kulturimperialisme til for å skape et skinn av realitet for en doktrine om at bare folk av samme slag skal leve i et land."

Aftenposten kommenterer 2.7. at "pamfletten slår et høytemperert slag for *kulturløsheten*."

Under en pressekonferanse før utsendelsen av pamfletten uttalte Hylland Eriksen forøvrig: "Det må jo gå galt om vi snakker om Norge som summen av en rekke

særegne grupper." Videre gjen tok han Salman Rushdies tåpelige påstand om at det er trær og ikke mennesker som har røtter.

Hylland Eriksen vet selvfølgelig inderlig godt at kulturtilhørighet og kulturforskjeller hverken lar seg ønske eller skremme bort. De representerer realiteter som vi er nødt til å leve med og innrette oss etter. Når han allikevel går til et så rabiat angrep på begge deler, er det høyst sannsynlig for å gi tilhengerne av det såkalte "farverike fellesskap" - som er alt annet enn et fellesskap - et moralsk trumfkort på hånden. Skikkelige mennesker skal ikke ha lov til å påstå at vi har en norsk identitet å forsvare eller at det er en betydelig kulturforskjell mellom f.eks. oss og de muslimske innvandrerne.

Et lyspunkt er det at professor Sigurd Skirbekk under den nevnte pressekonferanse tok fullstendig avstand fra Hylland Eriksens oppfatninger og leverte et sterkt forsvar for nasjonalismen. Mer oppsiktsvekkende er det imidlertid at en av våre antagonist, Magne Skjæraasen, under sin signatur i Aftenposten 2. juli (samme dag som pamfletten ble fylldig omtalt) setter Hylland Eriksens påstander i klart perspektiv. Skjæraasen skriver bl.a.: "Mens Vestens stater -

Norge blant dem - rustet ned til landforsvarets høygaffelnivå, rustet muslimske stater i Asia og Midt-Østen opp sin slagkraft. Det kommer andre vektforskyvninger, sier professor i statsvitenskap på Harvard-universitetet, Samuel Huntington, i et høyinteressant intervju i Time. De politisk-ideologiske konflikter vi har hatt hittil, vil bli erstattet av de kulturelle kollisjoner mellom sivilisasjoner mer enn mellom nasjoner." Ifølge Skjæraasen mener professor Huntington at "neste større konfrontasjon kan komme mellom Vesten og den muslimske verden. Den verden der det ikke er skille mellom fanatisk religion og politikk."

Det er nærliggende å tenke på den blinde hønen som også finner korn - uten dermed å ha professoren i tankene.

Sett under ett gir det ovenstående meg anledning til å trekke tre helt klare konklusjoner: At Hylland Eriksens utlegninger i høy grad er vitenskap - eller ihvertfall vitenskapsmann - på avveier, at det ikke er ganske uvesentlig hvor mange muslimer vi tar inn i dette landet, og at det er viktigere enn noen gang å pleie og verne om vår norske og europeiske kultur og egenart.

Jeg vil komme tilbake til skriftet i et senere nummer.

Nasjonalismen og de etniske konflikter

Av Balder

De pågående etniske konflikter i bl.a. det tidligere Jugoslavia og i deler av den tidligere Sovjetunionen blir stadig brukt som påskudd til å angripe nasjonalismen som sådan. Det er i høy grad å rette baker for smed. De etniske konfliktene skyldes den politikk som tidligere er blitt ført i disse landene, og den gikk i høy grad ut på å undertrykke nasjonalismen og å forhindre naturlige løsninger av de nasjonale spørsmål. Det er også en del av bildet at en del nasjonaliteter har vært utsatt for typiske herrefolk, slik som serberne og russerne. I det øyeblikk trykket så lett, kom selvfølgelig reaksjonen med en gang. Man ville ha gammel urett gjort god igjen, men slik urett lar seg ikke ordne opp i på én dag. Det er det ikke så lett for de undertrykte å innse.

Mitt poeng er altså at nasjonalismen ikke kan bebreides at den har vært undertrykket, og at

den etter undertrykkelsen igjen forsøker å finne sitt naturlige leie. De som allikevel belaster nasjonalismen for dette, går samtidig ut fra at nasjonalisme er noe man kan innføre eller avskaffe etter behag. Det disse folk ikke innses, er at nasjonalismen er en del av menneskets tilhørighetsfølelse, og at man ikke kan svekke denne tilhørighetsfølelse uten samtidig å svekke menneskets selvbylde og egenverd.

Det hevdes videre at nasjonalismen er et relativt nytt begrep - at den egentlig ikke dukket opp før for et par hundre år siden - men der tar man feil. Man finner atter og atter eksempler på historiske prosesser som har nasjonalistiske elementer i seg. Var ikke de germanske stammer som invaderte Roma nasjonalistiske nok? Var ikke de gotiske erobringstokter det samme? Det er imidlertid riktig at den filosofisk utformede nasjonalistiske ideologi dukker opp først på et meget senere tidspunkt. Hva

skyldes så det?

Det skyldes selvfølgelig at menneskets synskrets gjennom århundrene har utviklet seg fra små bygdesamfunn og distrikter til større områder. Til å begynne med var tilhørighetsfølelsen knyttet til bygden og distriktet. Her i Norge hadde vi småkongedømmene som typiske eksempler på det. Disse småkongedømmene var ikke utelukkende et resultat av enkelte menns maktutfoldelse, men også basert på følelsen av samhörighet innenfor distrikter som naturlig kommuniserte med hverandre.

Med økende forbindelse mellom distriktene, fikk vi så etter hvert rikssamlingene, som førte til at menneskets tilhørighetsfølelse langsamt men sikkert ble knyttet til disse riker og nasjoner. Denne følelsen er fortsatt i dag en del av det enkelte menneskes selvbylde og en integrerende del av individets personlighet. Det skyldes en rekke fak-

(Forts. side 7)